

SELMECZBÁNYAI HIRADÓ

VEGYES TARTALMU HETILAP.

SELMECZ-BÉLABÁNYA SZ. KIR. VÁROS-, A F. M. K. E. SELMECZBÁNYAI VÁLASZTMÁNYA- ÉS A MAGYAR TURISTA-EGYESÜLET SZITNYA-OSZTÁLYÁNAK HIVATALOS LAPJA.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre 8 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felolós szerkesztő:

KUTI ISTVÁN.

Kiadó és laptulajdonos:

JOERGES AGOST.

HIRDETÉSI DIJAK:

Hirdetések megállapodás szerint számíthatnak.
Nyilttér díja soronként 40 fill. Bélyegdíj minden hirdetésért 60 fill.

Megjelen minden vasárnap.

Az iparpártolás mozgalma.

A legújabb időben a hazai ipar támogatása tárgyában öröndetes mozgalom indult meg. A sajtó, amint természetes is, örömmel karolta fel a mozgalmat s úgy a fővárosi mint a vidéki lapok naponként figyelemre méltó cikkelyekben foglalkoznak ezzel a fontos kérdéssel, a melynek helyes megoldása az ország vagyanosodásával, a polgárok jólétével járna.

Hogy hazai iparunk nem áll azon a magaslaton, amelyen állania kellene; hogy a hazai gyárak nem oly tökéletesek, mint a külföldiek és hogy az ipareikkek behozatala a külföldről olyan aránytalanul nagyobb a kivételnél: ennek oka mi szerintünk első sorban az, hogy a nagy közönség nem eléggé sovínista s a legkisebb fáradságot veszi magának, hogy a honi ipareiket vegye, s ha a legkisebb áldozattal is jár a hazai cikkek megszerzése, visszariad a kis áldozattól.

A magyar keleti faj. Kényelemszerető és fatálista. Nem szívesen fárad akkor, mikor fáradság nélkül is hozzájuthat valamihez s csekélységekért nem is áldozatkész. Nagy dolgok, nagy eszmék létesítése lángra lobbantja érzését, kisebbszerű állandó kitar-

tást igénylő kérdések megoldása azonban hidegen hagyja, avagy kifárasztja.

Már most az a kérdés, hogy vajjon a magyar ipar pártolásának eszméje képes-e állandóan ébren tartani érdeklődését, lekötni érzését annyira, hogy a magyar nagy közönség, mint állami társadalmi tényező tényleg előmozdítójává váljék a magyar ipar fejlődésének. — Kérdés, melyre, sajnos határozott igennel nem tudunk válaszolni.

Épen ezért tehát amely örömmel látjuk a megindult társadalmi mozgalmat épen annyira félünk, hogy bár mekkora hullámokat is ver az fel, nem lesz állandó és hova előbb el fog mulni.

Szeretnők nagyon, ha nem így lenne, de nagy az okunk tartani attól, hogy így lesz. Sajnos, hasonló mozgalomnak illetén elmúlására van esetünk, pedig akkor nem kisebb ember állott a mozgalom élén mint — Kossuth Lajos.

Azoknak tehát, akik megbecsülhetetlen áldozatkészséggel és hazafias érzéssel élén állanak annak a nagy fontosságú, nagy horderejű mozgalomnak, melynek célja a a magyar ipart előbbre vinni ajánljuk, hogy ne hagyják számitáson kívül a nagy

közönség kényelemszeretetét és nem nagy áldozatkészségét.

Lám a külföld rég ismeri már a magyar fajnak ezt a két gyöngéjét s különösen ismeri azt mostoha testvérünk, Osztrákország. Naponta ezer meg ezer osztrák vigéce száguld szét Magyarországon, ez ebben, az abban, amaz amabban utazva s elárassztják az egész országot idegen iparcikkokkal.

Hogy mikkel azt lehetetlen felsorolni; de nézzen végig mindenki magán, ruházatán, háztartásában s fogadjuk, hogy tiz tárgy közül kettőt nem talál, amely hazai ipar terménye volna.

A magyar iparra nézve sáskák ezek a szanaszét száguldó, rábeszélő, rátukmáló alakjai a külföldnek s különösen Ausztriának s a hol megfordulnak, pedig hol nem fordulnak meg, ott elcsenyved, elpusztul a magyar ipar.

A vigécek nagy sikereinek oka pedig a nagy közönség kényelemszeretete. Megveszi a külföldi silányabb, rosszabb portékát, a bécsi rongyot, mert azt helybe viszik neki s nem kerül fáradságába ahhoz hozzájutnia.

Hogy tehát a magyar ipar pártolását

A „SELMECZBÁNYAI HIRADÓ” TÁRCAJA.

Kedves fiam, a kamasz.

A „Selmezbányai Híradó” számára írta:

Benedek Elek.

(Utányomás tilos.)

Kedves fiam, a kamasz, megkért, hogy álljunk háttal egymásnak, hadd lám, mennyivel vagyok magasabb, mint ő. Ez a felhívás egy csapott le rám, mint derült égből a villám. Tetten értem magamat: én is csak ember vagyok, a legközönségesebb fajtából. Im, a míg kedves fiam hátul-gombolós nadrágban járt, szörnyű lassúnak találtam a vén idő járását, szerettem volna, ha ez a esőppesség egyszerre nagy, erős legyenyő serdül, aki felvált engem a nehéz kenyérkereső munkában s most, hogy ideál a fiéko: mérközzünk meg apa! — úgy tetszik nekem, hogy a vén idő csunyán megtréfált engem. Bizonyos hogy az én kedvemért nem zökkent ki a rendes keréknyágásból, ment, mendégült szép csendesen, ám e pillanatban úgy tetszik nekem, mintha mégis reptül volna valójában. Sebesen, mint a madár. Még annál is sebesebben. De még a gondolatnál is sebesebben.

— Hát álljunk háttal egymásnak, mondtam én. Csak aztán ne tessék ágaskodni, urúl!

— De, apa, mit gondolsz!

Ez már nem gyermekhangon volt mondva. Kiéreztem a mondasból, a hangsulyozásból a — férfit. A férfi-virtus ágaskodását. Mintha csak azt mondta volna: de, uram!

Meg is követtem azonnal kedves fiamat, a kamaszt:

— Bocsnát, uram. — Tehát úgy tetszik...

A mama vállalkozott a mértékhiitelesítő szerepére s melábutával vegyes örömmel hirdette ki a ridög valót:

— Kedves öregem, mindössze két új széles-ségével vagy magasabb a fiadnál. Egy év mulva már ez a különbség se lesz. Két év mulva...

— Ne tovább! Ne tovább!

De a mama folytatta:

Vénülünk öreg, vénülünk.

— Azaz, hogy nő a fiam. Ez még nem jelent vénülést! Úgy-e gyermekek?

Mert ott álltak körbe-karikába a kisebb gyerekek s ezek bizonyították egy szívvél-lélelkel: nem, nem vénül az apa. Fiatal ember!

Ez a bizalmi nyilatkozat igen jól esett apai szívemnek, s nagy örömbenben barackot nyomtam kedves fiannak, a kamasznak fejére.

No lássátok, még mindig tudok barackot adni.

— Igen ám, mondá kedves fiam, a kamasz, — de meghajtottam a fejemet.

Kedves fiannak, a kamasznak, igaza volt.

Végre is tudomásul kellett vennem, hogy kedves fiam — kamasz. Hogy váratlanul megérkezett az életnek ama szakába, melynek elmúlását szorongva várják a szülők, az apróbb testvérek és a — cselédek.

Kedves fiam, a kamasz, minden héten konstatálja hol erről a ruhadarabról, hol arról hogy az neki szük meg rövid; s minden nap, sőt vasárnap, mikor reggeltől estig itthon van, minden órában kiüt belőle valamelyes tulajdonság, amit annak előtte nagyító üveggel sem fedezhetünk volna benne. Megdöbbenéssel tapasztaljuk, hogy kedves fiunk nem tud járni. Hosszu ugyan a lába, de három akkorát lép, mint én ma, még hosszabb labbal. S míg magam fajta polgárembernél a szék arra való, hogy illedelmesen ráüljön, ő abban leli örömet, hogy hol átlépi, hol meg átúszik rajta. Sűrűbb az ugrás, mint a lépés.

Kedves fiam három éves korában oly kifogástalanul hajtotta meg magát, ha vendégek jöttek, hogy az csupa gyönyörtéség volt a mi szülei szívünknek, most meg a szívünk majd megszakad, látván, hogy mely rettenetes nagy megerőltetésbe kerül fejének a biccentése is. Azaz, hogy ki

sikerrel munkálhassuk, feltétlenül szükséges, hogy az iparcikkeket ne csak megismertessük a kiállításokon a községgel, de könnyen hozzáférhetővé is tegyük azt neki.

Ha alkalmas módon el tudja ezt érni a hazafias mozgalom, akkor a siker nem maradhat el, mert magához való eszméig van a magyarnak, hogy ha egyformán juthat hozzá a hazai jó és külföldi hitvány iparcikkhez, akkor inkább a hazai gyártmányunk ad előnyt.

Addig is azonban üldöztük a vigéceke!

—6.—

TANÜGY.

Kell-e osztatlan népiskolának külön tanterv?

E fontos kérdéssel folyt a vita, a multkor tanító-gyűlésünkön. A ki a tanügyi lapjainkat figyelemmel kíséri, sok pro és kontra véleményt olvashatott a fenti kérdést illetőleg. S habár a budapesti Paedagogiai Társaság is az egységes tanterv mellett foglalt állást, a tanítók nagyobb része a külön tanterv mellett kardoskodik.

Hogy is lehetne másképp?

Akárhogy is eszünkön csavarjuk a dolgot fizikai és matematikai lehetetlenség és képtelenség, hogy egy tanító ugyanazon tanterv szerint tanítson pl. 150 főt gyermeket hat osztályban, a mely tanterv szerint, osztott iskolában 6 tanító tanít hat osztályban 50—50 magyar gyermeket. Azután nézzük csak röviden azt a nagy különbséget, az osztott és az osztatlan iskola között.

Az osztott iskolák leginkább városokban, nagyobb községekben vannak — az osztatlanok falun.

A városi tanító készpénzben kapja fizetését, a falusi terményekben. Míg amaz nyugodtan taníthat, még a rendes tanidőn kívül is, addig ez ha lát egy fekete felhőt közelében, már ki van forgatva a kerékvágásból. S mily lelkesedéssel fog majd taníthatni ha ez a felhő a várva várt természet, a fizetését, tönkre teszi.

Tapasztalatból tudom, hány fél órát kényserből mulasztani, hogy a mezőn dolgozó munkásainak utána nézhessen?

tudná azt megállapítani, mi is valóképen az ő meghajlása. A feje biccen, az bizonyos, de úgy, mintha le akarja esni. Néha ijedten kapok feléje, hogy kifogjam, mint a leelő labdát. De nem foghatom ki, mert a fejével együtt esik az egész teste. S erre még azt mondják, hogy: esetlen! Dehogy esetlen, mikor esik egész valójában. Hogy merre hajlik a teste ilyenkor, azt egyedül a jó Isten tudja. Jobbra is, balra is, előre is, hátra is, csak arra nem s úgy nem, a merre s a hogy kellene.

Kiesi fészünkben felesztendő a legkisebb fióká, de nem ez a ház zsarnoka, hanem kedves fiunk, a kamasz. A hány magalában járó gyerek a házánál, a hány eselőd s ha lehetséges volna, hogy egy gyereknek több mamája legyen, mondanám: a hány mama mind őt szolgálja ki. A gyermekszobából keserves sírás hallszik be.

— Mi történt?

— Bandi felkötött.

— Miért kötött fel?

— De kérlek, kedves mama, én csak elmentem mellette.

S kislát a vallatásnál, hogy ő csakugyan nem kötötte fel a kis öcsését. Csak elment mellette.

Szakácsné, szobaleány idáig megöregedett nálunk. „Szép álom volt, hamar mult el”. Ez a szép álom most már csak úgy válhat valóra, ha mindjárt olyan eselédet fogadunk, aki másutt öregedett meg. De egynek sincs maradása s hogy egyre sürűbben váltják egymást öregek és folyton öregebbek, még meg is interpellál kedves fiunk,

Hát a járandóságainak beszédesekor hány-szor kénytelen otthagyni az iskoláját?

Es ha két, három óra távolagban levő község hetivásárján el akarja adni a gabonáját, kire bizza ezt?

Az a mindenféle ok és ürügy alatt megrövidített tanév; a reneteg sok mulasztás a gyermek részéről; a szülő közönye a tanév iránt, mind megannyi akadály, a mely a falusi tanító munkáját nem kis mértékben megnehezíti.

Törődik is az a falusi ember azzal, hogy hányadik osztályba jár a gyermeke, csak morzsolja le a hat lelet. De hogy hány-szor borjázott a tehene, azt már tudja, ezzel jobban törődik.

Minek bizonyítom, hogy a nyomor mily eltelensége a tanügynek? Ez pedig — tessék elhinni — sokkal nagyobb falun, mint a városban. Ott nincs, a ki karacsonyfát állítson a gyermeknek; nincsenek gyermekvédők s más jólékony egyesületek.

Mennyivel fejlettebb, — ha nem is testileg, de szellemileg egy városi gyermek, egy falusi gyermekhez képest?

Mily számba vehető benyomást tud gyakorolni egy városi művelt szülő, egy falusi műveletlen szülőhöz képest, a gyermek haladására.

Talán akkor sem tévedek, ha azt állítom, hogy a városi tanítók legnagyobb része gyakorlottabb tanító, mint a falusiak közül igen sokan. Érvül felhozom, hogy a fiatal, — tehát tapasztalatlan — tanítók legnagyobb része falura kerül, míg a városba inkább öregebb, tapasztaltabb, gyakorlottabb, hogy úgy mondjam nevesebb tanítók jutnak.

A városi tanító el van látva mindennel a mit szája megkíván. A falusi tanítónak — ha csak nem ezermester — ugyancsak kong az iskolája az ürességtől. Hisz most is észorol a szivem, ha visszagondolom milyenek láttam pl. a solymosi, meg a pamuki iskolát.

Nos kérem, ezt a sok itt elsorolt, és el nem sorolt akadályt leküzdzeni, a falusi iskolák helyzetét, állapotát a városi iskolákkal egyenlővé tenni s egy tanítónak 6 osztalan annyit elvégezni, mint 6 tanítónak 6 osztalan, ez abszurdum.

Az állítják az egységes tanterv némely hívei, hogy a tanterv legyen egy és ugyanaz; de az osztatlan iskola kivonatosabban, jobban összefoglalva dolgozza fel. De hisz ez már nem lesz egy és ugyanaz, ez már kettő. És úgy tudom most ezt követjük. Az egyik tanító tanítja csak a tizedes törtéket, a másik, osztott iskolában mertráér, a közönségeseket is. Az egyik megelőzszik beszédés mondatrészekkel, a másik kiterjeszkedik a többszörösen összetett mondatok fajaira.

Vagy pedig az összehasonlás, a kivonatosítás

a kamasz: mama, mért fogadsz csupa öreg eselédet.

Megdöbentő árthatlan arccal teszi a mamának ezt a kérdést, olyan árthatlan képpel, hogy a mama a következő alkalommal még öregebbet fogad.

Szegény mama sokat kesereg s én nem győzőm vigasztalni: éppen ilyen voltam én is ebben a korban. A különbség csak az, hogy egyiknél tovább tart a kamaszkor, mint a másiknál.

— A mi fiunknál sokáig tart, mondja a mama.

— Valóban, a mi fiunknál sokáig tart, mondom én is.

— Mit t gyünk?

Járassuk tánciskolába, ajánlom én. Ott lesimul a szőletessége. Majd udvarolni kezd egy kis leánynak, verseket ír hozzá s gyöngödébb lesz a hugoskái iránt.

— De nem akar táncolni. Emlékszel, hogy tavaly a lábát öszdte lájlanál, amint szóba hoztuk a táncmulást.

— Hát én ezennel elrendelem apai hatalmamnál fogva!

Beszóltottuk kedves fiamat, a kamaszt.

— Bandi, holnap megkezdőd a táncmulás. Egy ismerősünk házánál épp most kezdik a táncol. Csupa jó családból való gyerekek járnak oda. Te is oda fogsz járni. Ez hozzátartozik a jó neveléshez.

— Ki az az ismerős? — kérdi kedves fiunk, a kamasz.

Megneveztem.

rövidíté alatt azt kell érteni, hogy bizonyos előadandó dolgok kevesebb szóval mondom el, s rövidítve adom föl? Hát hiszen pl. földrajz, történelemben stb. meg lehet cselekedni; de hogyan tanítsam én rövidítve a közönséges tét osztást, közönséges törtélt? vagy akár mi mást számtanból, vagy nyelvtanból?

J. ur gyűlésünkön beismeri, hogy a jelenlegi viszonyok között az egységes tanterv képtelenség; de hivatkozik arra, hogy a törvény mindent előkövet majd, hogy a fentnevezett akadályok elháríttassanak.

Idézi Földes kartárs ur cikkéből, hogy 60 növendékkel bíró népiskola csak a legtrikább esetben foordulhat majd elő. Hiszen ez mind szép. Csak az a kár, hogy Földes ur cikkében, nincs meg az évszám, a melyből megtudnók, hogy az Urnak hányadik esztendejében fog rák virradni ezen eldörög? Vajjon a 20-ik századnak lesz-e hozzá szeresése? A léghajó kormányozhatóságának feltalálását megérhetjük; de, hogy a fenti tanügyi állapotot megérjük, kicsit korán születünk. Hej pedig én is azt óhajtom: „Jöjjön el a te országod.”. Álom ez nekünk. Utopia ránk nézve, meg a mai villámhaladásu korban is. Vagy nem elég tapasztalatot meríthetünk a multból? Nem látjuk-e, hogy mily nehéz a tanügyi törvényt végrehajtani, annak 30 éves multjából? — Minek csináljunk mi oly törvényt, a melynek lét-feltételei egy század mulva fognak bekövetkezni?

De furesán venné ki magát, ha egyszer a közlekedésügyi miniszter úr egy zónatarifával állana elő, a mely azoknak szólna, a kik léghajóban fognak egykor utazni.

Mi számoljunk a mai viszonyokkal, a száz év után leendő állapotokat bizzuk utódainkra. arra mi nem építhetünk.

Az egységes tanterv hívei azt szeretik hangoztatni hogy ez, a tanítói tekintély érdekében okvetlenül szükséges.

Hogyan? Hát az által emelkedik tekintélyünk, ha most kezdeményezésünk folytán oly törvény létesül, a melynek azután képtelenek leszünk megfelelni?

Azt mondják, hogy ne legyen különbség a városi meg a falusi tanítók között.

Nos ez azt a különbséget az egységes tantervvel akarják megszüntetni?

Az a szóbeli különbség, hogy városi meg falusi azután is megmarad, a mi persze nem lehet elég ok arra nézve, hogy a tanító tekintélye csorbát szenvedjen. Hiszen a városi tanító képzettsége ugyanaz, mint a falusi tanítóé, a munkaköre pedig semmivel sem nagzobb. A különbség az hogy a városi 5—6 tanító közül az első 1-nél kezdi az 5-ik esztleg 6-ik többszörösen összetett össze-

— S kik járnak oda?

Ezeket már a mama nevezte meg.

Figyeltem kedves fiunkat, a kamaszt s észrevettem, hogy egy név említésénél gyöngye pir röppent végig az arcán. Ez a név nem volt közönséges név. Maga a név is már költészet. Lili! És Lili tizennégy éves leányka szőke haju nefelejekék szemű.

Mondá kedves fiam a kamasz, ezt is sürnyű árthatlan képpel:

— Ha parancsolod, kedves apa, hát akkor eljárom a táncórákra.

A mama végtelenül boldog volt. Én magam is az voltam. Hát még másnap mikor kedves fiunk ideges gondossággal fésülte hátra a haját s szelid lánykaként állott a mama előtt: édes mamám kösd meg a nyakkendőmet. Aztán, hogy elment kedves fiunk, a kamasz, szülei áldásunktól kísérve, hogy-hogy nem, valami sугallat bevitt a tanulószobába. Ott leültem az asztala mellé. És lapozgattam a könyveiben. És az agg Homéroszról kihullott egy szelét papír. És azon a szelét papíron egy vers. Vers, melynek ez volt a címe: Hozzá! És vala ennek az alcíme: K. Lili emlékkönyvébe. A vers, mondhatom, szerelem, nagyon szép volt: egy gyermekszív első szerelmi fohásza. S ebből a fohászból hallottam kicsendülni a bucsuzást is — a kamaszkorszaktól!

Isten veled kamaszság, — üdvöz légy, első szerelem!

vont, összesorozott vagy a körmondattal végzi; a falusi tanító í-nél kezd és szólabban értelmes olvasással, és a helyes írás szabályainak ismertetésével végzi. De az csak elhárítható, hogyha azt a falusi tanítót oda állítanók a városi tanító helyébe, ő is eltanítaná azt.

Azt szeretik sokan oda vetni, hogy miután a városi tanító tananyaga kezelésében szélesebb körben mozog, az ő ismerete is nagyobbak, és ezt a különbséget megint csak az egységes tanterv volna hivatva megoldani. Erre az a feleletem: csak ezen szélesebb körben mozgó tananyag eladásában lehet nagyobb gyakorlata; de nem mondhatjuk, hogy az ismeretek mennyiségére nézve volna közöttük a különbség. Hiszen egy képeződés jártak.

A mi pedig az életiskoláját illeti, azt látjuk hogy a mint vannak városi tanítók, kik az iskolában szerzett ismeretekkel meg nem elődve tanulnak tovább, úgy a falusi tanítók között is, alig akad egy, kettő, a ki valamely szakban ne képezte magát. Az egyik jeles mérész, a másik kifőző kertész; az egyiknek kedvence tárgya a gazdaság, a másik a zenéért sly. rajong.

Csak nem fogadhatjuk el azt az állítást, a melyet a gyűlösen is volt szerencsétlenségünk hallani, hogy sok falusi tanító ismeret köre nem haladja túl az elemi iskola ismeretkörét. Szerintem a szó szoros értelmében tanító az a kinek oklevele van. Azt pedig csak nem adták meg neki a fennevezett tudományáért. Hiszen a kismustrált liberális-inasok, a régi céhek vateránjai, Vindischgrätz kizsoltágtörőmesterei s tudja Isten e haza mi mindenféle pályavégzettet fűz, a kik habár tanulás helyett — sajnos — tanítással foglalkoznak, a szó szoros értelmében még sem tanítók. Hiszen nem mindenki pap, a ki prédikál.

Az 1868-ik évi XXXVIII t.-c. IX. fejt. 133. §-a azt mondja: „Tanítói hivatalra ezental csak oly egének képesítettek, a kik valamely nyilvános képeződésben az egész tanfolyamot bevégezték, s a kötelezett vizsgákat letéve tanítói oklevelet nyertek; vagy ha nem végezték is nyilvános képeződési tanfolyamot, mind az elméleti, mind a gyakorlati vizsgát nyilvános képeződésben sikerrel kiállítottak.

Azon nem okleveles tanítók a kik a jelen törvény kihirdetésekor már hivatalban voltak állomásaikon meghagyálnak ugyan, de köteleességük az iskolákat vizsgáló főhatóság előtt tanításbeli járulásaikkal és ügyességükkel igazolni. A kik azt igazolni nem tudják, a nyári szünnapok alatt a legközelebbi képeződésben póttanulásra köteleztettek.

A m. kir. belügyminiszter urnak a vallás és köz oktatásügyi miniszter urhoz 1889-ik évi október hó 3-án intézett 4540-ik számú átiratára pedig a V. K. M. azt felelte, hogy a kik a tanítói címet jogtalanul használják, azokra az 1879-ik évi XI. t.-c. 45-ik §-a nemcsak alkalmazható; de okvetlenül alkalmazandó a mennyiben ez a büntetőtörvénykönyv 45-ik §-ába ütköző kihágást képez. (büntetés 100 ftl.)

Felhozom ezeket, hogy bizonyítsam mennyire egyenlők vagyunk. S habár az egyik tanító városban a másik faluban tanít, még sincs közfűnk az a képzelt ír, a melynek áthidalhatására az egységes tantervet kellene előírni.

De ha mi tanítók a 20-ik század elején az általunk előadott tananyag minősége és mennyisége szerint kaszlokra oszljuk magunkat, hova jutnak akkor azon tanítók, a kik a városi elemi népiskolában az I-ső osztályban tanítanak? Ezek mégis csak a falusiak mögött maradnának.

Nem, ne engedjük, hogy akár közülünk valaki, akár mások ily megkülönböztetést tegyenek közöttünk. Ne akarjunk ott foltozni (az egységes tantervvel) a hol szakítás nincsen. Ez nem hogy a tekintélyünket nem emeli, hanem egyenesen esőkentli.

Nem igazságtalanság volna követelni egy falusi tanítótól, hogy ő — keservesen ősz szedett kétszeresért, egy pár csikéért és még sok mindenféleért, a miből per tucatot kell számítani, hogy a 300 ftl. kikerüljön belőle, — a tanítóéól megnyújtva, magányosan hat osztályban annyit tanítson, mint a városban hat sokkal jobban dotált tanító együttévé? És tegyük föl azt a lehetlenséget, hogy azt megtenné, vajjon nem-e városi tanítók tekintélyének rovására történnék, ha bárki azt mondaná nekik, hogy ők hatan együttévé csak annyit tesznek mint egy falusi tanító magányosan.

J. kartárs ur azt állítja, hogy ő képes volt elvégezni magányosan osztatlan iskolában azon tananyagot, a mely elő van írva osztott iskolának.

Láttam én oly iskolát a melynek padlója nem volt és széles deszkából lefűrészelt, és feketére bemázolt fadarab, volt a tábla, azt hiszi ott is elvégezne? Pedig ezekről sem szabad megfeledkeznünk. Ilyen és ezekhez hasonló iskolák nem kivételek.

Habár az egységes tantervet keresztül viszik is, a megkívánt egyenlőséget ez sem fogja teremteni, mert olyan tanítók, a kik a többieket már akármilyen oknál fogva is lenézik, úgy akkor, mint most is mindig akadnak, még az esetben is, hogyha a nyakkendőjük is különb lesz a többinél. Ilyen gigerik példányok után azonban nem indulunk. Ezek nem lehetnek irányadók. Ezen unikumot jelenleg, úgy hiszem, oly csekély számban vannak, hogy az ő kedvükért mi nem vállalkozhatunk olyan munkára, a mely egyenlő az összesorakadással.

De ha mi minden erőnket megfeszítve, a hely örökösét megszaportitva, legalább megközelítőleg elérnők az egységes terv célját, hiszen akkor a laikus azt hinné, hogy vagy a tanítás a legkönyebb foglalkozás, vagy minden tanító borsorkönyvmester. Azon tanítók tekintélyével szembe pedig, a kik ezt megtennék, mennyire aláasva volna azon tanítók tekintélye, a kik azt megtenni, talán külső oknál fogva képtelenek.

Nem kevésbé szükségesnek tartanám meg-szűni az egységes tanterv lelkes pártolóinak, hogy a tanítók teljes szolgálati ideje 40 azaz negyven év, ezt pedig alig éri el valaki, ha az egységes tanterv munkájának, tananyagának elvégzésére nemcsak vállalkozik, de azt lelkiismeretesen el is végzi. Nem mindenki oly szerencsés, hogy 2-3 évi falun működése után városba jusson.

Eddig két ok sarkalta az iskolafentartókat hogy iskolajukat osztottá tegyék: 1. a növendékek nagy száma, 2. az a körülmény, hogy osztott iskolában nagyobb eredmény érhető el, mint az osztatlanban.

Vajjon minek csináljon az iskolafentartó 80 növendékkel bíró osztatlan iskolájából osztott iskolát, mikor annál az osztott iskolának 2 tanítója is csak annyit fog tanítani, mint annak az osztatlan iskolának egy tanítója.

Büszke vagyok, hogy oly gárdának vagyok tagja, a mely midőn a haza boldogításáról, annak haladásáról van szó vetélkedve, erjét meghaladó munkára vállalkozik; ennek fejében nem kér többet, csakhogy megélhessen és ne nyomorogjon, hanem annál több időt szentelhesse, úgy az iskola falain kívül, mint azokon belül a tanügynek s midőn a munka tekintetében az első közé tüzdi magát, a fizetését illetőleg megelőzse az utolsó helyelett. Még azt mondom: vállalkozzunk kevesebbre és végezzünk sokat, mintsem sokat igérjünk, és keveset adjunk.

Hodrusbánya, 1900.

Kubinyi József
tanító.

Aktuális kérdés.

Írta: Eichel Vilmos.
— Folytatás —

Előző számunkban a tisztességtelen verseny fajaink elősorolását folytattam, most pedig, miután a kereskedelmi jelentésségű kifoghatatlann a sok közül még egynehány kiemelkedő módját a tisztességes kereskedők kijátszásának tartom szükségesnek felemlíteni.

Mind természetesen most sem kerül sorra mert az említett leleményesség ezt nekem teljesen lehetlenné teszi. A még hátralevő említésre méltóbb pontokat a következőkben foglalom össze.

Nem ritka eset az, hogy a tisztességtelen kereskedők, hogy üzletlárunk belső üzleti viszonyairól, üzleti titkok képező dolgaikról informálva legyenek, illetőleg hogy megtudják azt, kik versenytársának üzletfeleit, vevőit, gyakran ahhoz a nem éppen dicsérendő eljáráshoz is folyamodnak, hogy versenytársuk alkalmazottját megvesztegetik, vagy pedig magukhoz csalják azon czéltől, hogy versenytársuknak minél jobban ártassanak, a helyzetet pedig minél jobban kizsákmányolhassák.

Vizont megiesik az is, hogy némely alkalmazott bosszúból mindenféle roszaságot kohol gazdájára és azt elhírszéli, vagy pedig a versenytárs befogadja üzletébe, illetőleg ipartelepére

mint alkalmazottal, kizárólag azért, hogy az üzleti titkok elárulásával vagy gazdájának anyagi károkat okozzon. Ez egyik legjellemtebb módja a piszkos versenynek, mely egyedül a versenytárs személyének megtámadását célozza.

Ebbe a kategóriába tartozik a gyári illetőleg üzemi titkok elárulása, melyet szintén munkások vagy főbb alkalmazottak követnek el megvesztegetés folytán esetleg bosszúból.

Rátérek most egy oly válfajára a tisztességtelen versenynek, mely szinte hihetetlennek tűnik fel, tulságos mérzéségénél fogva. Pedig — sajnos az előfordul esetek közé tartozik, mely pedig a fantázia szüleménye. Ugyanis a nem reális versenytárs, csakhogy a másik kereskedő üzletfelet, illetőleg vevőjét elhódítsa, nem irtózik attól sem, hogy versenytársa vevőjének alkalmazottját megvesztegetse azon czéltől, hogy a versenytársról rendelt áru felett kedvezőtlen véleményt mondjon gazdájának, hogy az ő hozzá pártoljon.

Egy példával ezt a némelyek előtt talán kissé érthetőten, homályos dolgot egy a tapasztalatból vett példával sikerül talán megvilágitanom. N. N. kereskedőtől vásárolja az üzlete illetőleg ipara folytatásához szükséges árut A. B. iparos. Ez a körülmény szegyet út az illető kereskedő piszkos versenytársának fejébe és hogy az iparost magának mint vevőt megnyerje, megvesztegeti a vevő iparos segédjét hogy az utóbbi az áru minőségét, — dacára annak, hogy arra az illető kereskedő semmi okot nem szolgáltatott, — kifogásolja, hogy az iparos a megvesztegetett versenytársához pártoljon. Szállíthat azután a másik roszabb árut, mint az első, a tisztességes kereskedő, a megvesztegetett alkalmazott ezt a körülményt titkolni fogja.

Ez az alattomos módszer nagyon kárára lehet a tisztességes kereskedőnek, mert egyrészt elveszti vevőjét, másrészt pedig jó árúját rosz hirbe hozzók.

Vannak továbbá kereskedők, kik, — hogy egy mondjam — bebeszedik a vevőknek, hogy valamely áru faj csak náluk kapható, habár ugyanazt, a versenytárs is raktáron tartja, miáltal természetesen szintén megkárosítják a reális alapon dolgozó kereskedőket.

Sőt előfordul az is, hogy némely kereskedők egyes árukat vesztésre árúsítanak, pedig az üzleti viszonyok (áresés stb.) erre nem kényszerítik. És ez egyike a legkárosabbaknak. Ennek az eljárásnak czélja, a tulolesó áruval a naivabb vevőt magához édesgetni, mert más árukban a nagy konkurencziát csapó kereskedő nem hogy csak nem olesőbb, de sőt néha drágább, mint egy másik kereskedő, kiviláglik tehát, hogy a tulolesó ár csupán esalték akar lenni a versenytárs vevőinek megszerzésére, miután a legtöbb vevő ily esetben azt a véleményt táplálja, (elég rövidlátósággal) hogy ő a versenytársnál minden egyes árut olesóbban kap, holott a tisztességtelen kereskedő az így eredő vesztéséget más áruknál busában behozza magának.

Az ugynevezett áru-ajánlás (offerálás) is sok visszaéléssel kapcsolatban történik. Némely kereskedő ugyanis oly minőséget, de különösen mennyiséget ajánl a versenytárs áruinál jutányosabban a vevőnek megvétele, mely áru egyáltalában raktáron sincs csupán csak a napi árak elrontására irányul, miből rendszerint a legegységteleg verseny fejlődik ki, úgy hogy a legtöbb esetben a tisztességes kereskedők szolid ár ajánlatát figyelembe nem veszik.

Kétségtelenül igen elharapódzott a szédelések mindenféle faja a kereskedelmi utazók jobbanmondva az utazó kereskedők útján is. Ez a kijelentés nem annyira a belföldi, mint inkább egyes külföldi czégek utazóira vonatkozik, kik a magyar kereskedőket valóságos megostromolják. Hogy ezek mi mindenféle fajtáját úzik a tisztességtelen versenynek, azt elősorolnom teljesen le-

heletlen, miután annak egy külön cikket kellene szentelni; tudván pedig azt, hogy igen t. olvasóim érdeklődését a tárgy nem igen kötné le, arról csak rövidesen szólok. — Gyakran annyira tolakodók az utazók (értem alatta különösen a *külföldieket*) hogy a kereskedő csakhogy tőlük megszabadulhasson, kénytelen nekik valamilyen rendelményt feladni, (míg egy tisztességtel. ó-utazó bizonyára rendelmény nélkül ment volna el) rendszert az effektuálás úgy az áru minősége, de különben mennyisége dolgában nem a legpontosabban történik és a kereskedő csakhogy pörös ködni ne kelljen a tolakodó utazó cégjével, inkább megtartja mind az árut. Ez a körülmény igen sok kárt okoz a tisztességes gyárosoknak és kereskedőknek, mert a rendelményt, melyet különben ők kaptak volna meg, elvette tőlük szájazs. Kodásával és tolakodásával a tisztességtelen utazó ki a legtöbb esetben nem reális cégnek az utazója. Vonatkozik ez mint fentebb mondtam — a külföldiekre különösen, mert a magyarok között ilyfajta csak kevés számmal találkozik, innen van tehát az, hogy a kereskedő akarata ellenére kénytelen a külföldi iparnak üzletében helyt adni, mert jóformán kényszerítik rá, miáltal a *magyar ipar tetemes kárt szenved*. Különösen tehát ez az ügy szorulna egy kis megrendszabályozásra.

Ezzel kapcsolatban fel kell említenem némely utazóknak azon vételre ingerlő módszerét, miszerint gyakran az ő szakmájába vágó, de más iparos illetőleg gyáros készítményeire ráfogja, hogy hiszen az illető gyártmány tulajdonkép *téte* való, nála is megrendelhető sőt még olcsóbban adhatja, mint a kitől előbb vette, mert az másodkézből, illetőleg tőle veszi.

Az itt és előző cikkekben szőnyegre hozotakon kivül a tisztességtelen versenyeink még rengeteg sok fajtájával találkozunk a mindennapi életben, de mindnyáját, felemlíteni, egyrészt témám kimeríthetlensége, másrészt pedig t. olvasóim túrelme nem engedi meg, mert ily módon cikksorozatomnak vége nem szakadna.

A *törvényes intézkedések*, dacára a tisztességtelen verseny nagy elharapódzásának nagyon *hiányosak*, úgy hogy igen sok kereskedőnek az érdekébe mélyen beleütközött tisztességtelenégeket *hallgatagon kell tűrnie, miután megtörtő lépéseket tenni módjában nem áll*. Ha pedig megtörtő paragrafusok foglaltanak is a törvényben, azok csak *nidrekte* érintik a tisztességtelen versenyt és enél fogva *kellően végre nem hajtják*, így tehát a versenybírái kárára dolgozó kereskedő vagy iparos legfőbbnyire *épkézlábal* kerül ki az ellene indított vizsgálathól.

Thémámnak ezen pontját nem feszegethetem itt tovább, miután cikkemet a tulságig kinyújtám, minek folytán olvasóim nem szentelének neki elég figyelmet.

Fonosságánál fogva megérdemli tehát, hogy azzal külön cikkben, behatóbban foglalkozzunk ezért tehát a fentebb megpengetett kérdésre csak a jövő számban térök vissza, a mikor a verseny elfajulására irányuló és folyamatban lévő mozgalmat is ismertetni fogom.

(Folyt. köv.)

HIREK.

— **Selmezbánya a tanítókért.** A selmevidéki felekezeti nélküli tanítóegyesület 1899. dec. 16-án Tuka Antal tanítónak azt az indítványát, hogy az „Eötvös alap” és Tanítók-háza országos egyesületbe való belépésre kérje fel az itteni pénztáratok igazgatóit, — egyhangulag elfogadta s kebelébe és célra három tagu bizottságot küldött ki. A bizottság kiküldetésének eleget tett, s örömmel jelhezeltük, hogy már eddig is jutalmazva van fáradsága. Az „Eötvös-alap”-nak és „Tanítók-háza”-nak tanítóink részint par-

tóló, részint alapítótágjai; pártolják ezen egyesületet a tanítókon kívül az egyes városok, törvényhatóságok, a tanügy iránt érdeklődő testületek és magánosok is; de pártolja ezen egyesületet maga a kultuszminiszter is, aki nem régen 1000000 koronát bocsátott az egyesület rendelkezésére. S az egyesület valóban meg is érdemli mindnyájunk pártolását, mert nincs a hazában hasonló egyesület, a mely oly sok és oly nagy jótételnyben részesítette volna a tanítóok középkorába és felsőbb tanintézetekbe járó gyermekeit mint az „Eötvös-alap”.

— **Lyceumi hangverseny.** A Selmezbányai ágost. hitv. ev. lyceum zenatársasága folyó évi február hó 10-én a városi vígadó nagyertermében saját pénztára javára táncal egybekötött hangversenyt rendez. A hangverseny kezdete 8 órakor. Belépő-díjak: karzati számozott hely 2 korona, földszinti ülőhely 1 korona 60 fillér, állóhely 1 korona, Deakjegy 50 fillér, családjegy három személyre 4 korona, öt személyre 6 korona. Jegyek előre válthatók Joerges Á. özv. és fia könyvkereskedésében és Márkus M. ur cukrászatában. A hangverseny műsora a következő: 1. „Petőfi Csatadala” Lányi Ernőtől. Előadja zenekísérettel az énekar. 2. „Kovács az erdőben”. Jellemzetes zenekép Schmidttől. Előadja a zenekar. 3. „A tavasz”. Svéd ének Lagercrantzól. — „A tavasz” Dürnertől. Előadja az énekar. 4. „Egy ifjú agglegény panasza” Bartók Lajostól. Előadja Rosenfeld Mór VIII. o. l. 5. „Nagy népdalegyveleg”, Előadja az énekar. 6. „Nászinduló” a Szentiván éji Álomból Mendelssohntól. Előadja a zenekar. A műsor igen ügyesen van összeállítva, a határos darabok különösen a régi jóhírnevű vegyeskar előadásában fognak nagy tetszést kelteni. Magát a mulatságot főlöszleg ajánlani, a diákmulatságon részt szokott venni minden épkézlábu intelligens ember, hogy első sorban meghalassa városunk egyedüli jó vegyeskarát s utána gyönyörködjék az ártatlan friss gyermeki kedély örömteli megnyilatkozásában. Az ifjúság a bevételből ezidén is fog bizonyos összeget egy meghatározott jótékony célra fordítani. Azt hisszük, hogy lesz miből! A meghívók már szétmentek, a ki tévedésből nem kapott és arra igényt tart meghívó nélkül is megválthatja jegyét és résztvehet a mulatságon.

— **Gyászrovat.** A régi bányász gárda egyik oszlopos tagja hunyt el Selmezbányán múlt hó 28-án. Richter György nyugalmazott bányatanácsos a Ferencz József rend lovagja halt meg 88 éves korában. Richter György szül. 1812. okt. 19-én Léván, hol atyja gyógyszerár tulajdonos volt. Közép iskolát Selmezbányán végezte sőgora Boleman István hírneves tanár vezetése alatt. Azután a bányász akademiát végezte jelesen és több mint egy évig segédtanár volt a vegytani tanár mellett majd kohó tiszt lett Szomolnokon, Maluzsinán és 1848-ban pénzverdei tiszt Kőrmöczbányán. Innét Kossuth Lajos akkori pénzügyminiszter kinevezte Szomolnokra kohó ellenőrnek. 1850-ben kohóügyi előadónak, csakhamar rá bányatanácsosnak nevezetett ki Nagybányára, honnét 1864-ben gyermekeinek könnyebb neveltetése céljából saját kérelmére a selmezi akkori kamaragrófi hivatalhoz helyeztetett át, s szolgált 1881 évig, a mihor 42 éves szolgálat után nyugalomba vonult s érdemei elismerésül a Ferencz József renddel lett kitüntetve. Kitűnő kohász volt és tanulmányait a külföldön is, különösen Szászországban alkalma volt bővíteni. A selmezi fémkohó központosítása is az ő kohóügyi előadói működése alatt történt. A közegyekben is élénk részt vett s ennek elismerésül Goldbrunner Sándor főispán b. városi tanácsosnak nevezte ki. Protestáns egyházat is híven áldozatkészséggel szolgált. — Temetése múlt hó 30-án volt nagyrészvét mellett. Az elhunytat kiterjedt rokonság gyászolja.

— „Kérés a nemesszivű emberbarátokhoz” c. felhívásunk folytán a múlt héten a következő adományok érkeztek a rendőrfőkapitányhoz a szegény iskolás gyermekek részére; Csiba István-nétől 5 pár cipő és 7 ruhadarab; Sztankay Ferenc egy névelten adósától Selmezbányán 10 korona és Solyom Károly budapesti ács- és molnár mestertől 3 pár cipő ezen kísérő irattal: „A Selmezbányán közölt lelkes felhívásra szívesen küldöm ezen kis csomagot, kérem azt vallás és nemzetiség tekintete nélkül a szűkölködőknek kiosztani. Tisztelettel Solyom.” — Tehát a távolban is viszhangra talált szótunk!

— **Hitel- s raktár-szövetkezet alakul Selmezbányán.** A selmezbányai cipészek már rég érzik azokat a bajokat, melyek a gváripar nyomásából a kisiparra hárultak s a miért eleget jajgáltak eddig. Most azonban már védelemhez nyulnak, s aztal vélnék magukon segíteni, hogy szövetkezzel tömörülnek, hogy hitelszövetkezetet s áru-csarnokot létesítsenek, melynek révén gyári áron szerezhetik be az iparukhoz szükséges nyersanyagot s olcsón adhasanak jól a szövetkezeti tagoknak. Így a nagy közönség is abba a kedvezőbb helyzetbe juthat, hogy elecsón jobb iparcikket kap. — A szövetkezetet megalakítani érdekében ma d. u. 3 órakor kezdődőleg tartják ülésüket Vörös Ferenc t. b. főjegyző összehívására a városházán.

— **A burok és hazájuk.** Zsufoltság megtörtéte a közönség múlt hó 28-án az új akadémia vegytani termét, a hol Vitális István tartott igen érdekes és élvezetes előadást a burokról és hazájukról. Az előadást érdekessé tette az is, hogy vetített képek szemléltették az előadás tárgyát. Mint értesülünk az előadást folyó hó 11-én vasárnap megismételik.

— **A Kaszinó egyesület** végre nagyobb helyiséget és modern berendezést kap. — A helybeli takarékpénztár ugyanis f. hó 1-én tartott igazgatósági ülésén engedve a kaszinó kérésének f. évi május hó 1-től a jelenlegi kaszinó-helyiségben átengedte az u. n. Fiedler-féle lakást is, a miáltal a kaszinó 4 szobát nyer. A kaszinó most kényelmesen és szépen lesz berendezve, miután értesülésünk szerint készpénzvagyonát modern berendezésre fogja fordítani.

— **A r. kath. nőegylet javára** f. hó 24-én rendezendő álarcos bála nagy az érdeklődés és figyelmeltetjük az érdeklődőket, hogy jegyek előre válthatók Joerges Ágost könyvkereskedésében, valamint azok, a kik meghívót nem kaptak, szíveskedjenek a rendező bizottság vezetőjéhez öv. Vágner Józsefné urnő egyesületi elnökhöz fordulni.

— **Uj menhely.** A rendőrségnek sok baja van, különösen télen, az utcán talált részeg emberekkel és csavargókkal, a mennyiben nem tudja őket hova helyezni; miután a kórházba a részegeket nem viszik fel, elzáratásukra pedig nincsen elég alap; — eddig után, ho; a rendőrszobába, hol a zárakába lette őket, ez azonban tarthatatlan állapot volt. Most a rendőrség ajánlatára a városi tanács a magas házban egy kamrát átalakított és ágyakkal felszereltetett, és ebbe lesznek azután elhelyezve az utcán talált ismeretlen részegek és hajléktalan csavargók az éjjel időtartamára, esetleg nappalra is. — Így azután jól lesznek elhelyezve és a rendőrség által ápolatva is a szükség szerint.

— **Tűzoltóbál.** Az önkéntes tűzoltó egyesület, mint értesülünk e hó 26-án bált rendez. A rendezőség élén Csányi Ottó tűzoltó főparancsnok áll.

— **Farsang Béalabányán.** A béalabányai polgárok februárius 17-én, szombaton a Mendl-féle vendéglő nagy termében táncmulatságot rendeznek, melynek tiszta jövedelmét a béalabányai önkéntes tűzoltó egyesület részére beszerzendő zászlóra fordítják. Belépti díj a mulatságra sze-

mélyleg 2 korona, családjegy 5 korona. Felül-fizetéseket köszönettel fogad, s hirlapilag nyugtáz a rendezőség.

— **A polgári dal- és zenekör hangversenye** e hó 1-én folyt le a Városi Vigadó nagytermében. Ugy a hangversenyről, ment az ezt követő táncmulatságról csak elismeréssel szólhatunk. Már a belépésnél kellemesen lepte meg a közönséget a fényes világítás, melyet a városi tanács újabban berendeztetett s ez alkalommal mutatott be először a közönségünknek. A hangverseny egyes pontjait általános tetszéssel kísérte a közönség, s ha egyet kiakarnánk említeni, úgy a Huber-féle műdal volna az, mely kiválóan tetszett. A dal- és zenekarnak Bachrathy József a karmestere, ki nagy buzgóságot, szakértelmet fejtett ki a betanításnál. A közönség hangulata állandóan derült maradt a reggeli órákig, kellemetlen mozzanat sem zavarta meg, az egyes kedves csoportok, melyek a termekben ismeretség, barátság révén összeverődtek, láthatólag kitűnően érezték magukat a kedélyes mulatság egész tartama alatt. Óhajtható az ilyen szívelyes viszony ápolása városunk közönsége körében s így készséggel ismerjük el a dalárda érdemét, melyet e téren évtizedek óta szerez. Kívánjuk, hogy intézői ne fáradsanak ki nemes hivatásuk teljesítésében s adjanak minél több alkalmat ahhoz, hogy a fehér asztaloknál ne csak epicurii kedvteléseink legyenek, de a muzsikkal is társaloghassunk. Hisz ha nem családunk, a művészeti nevelés is a programjába került már a népnevelés intézőinek s a nemzetek kulturáját szívükön hordó kormányfőfőeknek.

— **Az alkohol befolyása az egészségre.** Ez érdekes tárgyról értekezett tegnap délután Tandlich Ignác dr. városi tb. főorvos a természetudományi egylet előlősen. Az igen érdekes előadásért a nagyszámú jelen volt közönség lelkesen megjelenezte az előadót. A közérdekű előadást lapunk legközelebbi számában hozni fogjuk.

— **Vegyes ipartársulati bál.** Benne vagyunk a farsang kellős közepén. Egymást érik a fényes és kevésbé fényes mulatságok. Február hó 18-án a vegyes ipartársulat rendez a városi vigadón táncmulatságot, melyen Balogh Laci és a bányász zenekar játszik. A bál tiszta jövedelme az ipartársulat pénztára javára fordítatik.

— **Szerencsétlen esés.** Mult hó 28-án este Fischer Alajos pénzügyi tanácsos a sikos járdán elcsuszva oly szerencsétlenül esett el, hogy lábát törte. E télen harmadik eset ez már, hogy a gyalogjárók sikkossága miatt nagyobb baleset történt s igazán esoda, hogy naponta nem történik szerencsétlenség, mert gyalogjáróink ilyenkor télen igazán kritikan aluli rossz állapotban vannak. Lehetne pedig segíteni a dolgon ha úgy mint minden városban, a káztulajdonosok kötelezettségének a házuk előtti gyalogjárót állandóan tisztántartani. A nagyközönség érdekében tenne a város tanácsa, ha ennek elrendelését javasolná a törvényhatóság bizottságának.

— **Asztma végre gyógyítható.** Schiffmann R. dr. bizonyítja szerében való bizalmát, mert ezt ingyen adja. Schiffmann Rudolf dr., a tüdő- és torokbajok elismert specialistája, több mint 30 esztendei gyakorlata idején kétség kívül több asztma-esetet és azzal egybekötött betegséget kezelt és gyógyított, mint bármely más orvos. Tudatja, hogy egy szert végre olyannyira tökéletesített, hogy nemcsak gyors javulást hoz meg a legrosszabb esetekben is, hanem számtalan ugynevezett gyógyíthatatlan esetet is teljesen meggyógyított. Schiffmann dr.-nak teljes bizodalma van szeréhez és hogy másokat is annak előnyeirel a legbiztosabb és leghatásosabb módon meggyógyozón, nyilvánosságra hozza, hogy a Schiffmann-féle asztma-porból tekintélyes próbaesemagot minden szenvedőnek ingyen juttat, ki neki címét levelező-lapon e hirdetés közzétételétől számított 5 napon belül megkérli. Ily kedvező alkalmat, hogy e híres

és annyit ígérő szert díjtalan megszerezhessek, kell, hogy minden szenvedő késedelmész nélkül megragadjon. Cím: Dr. Schiffmann R. magyar rak-tára, Budapest, Király-utca 12. A szer már évek óta a legtöbb gyógyszerárban elárusították és sok szenvedőnek hozott enyhülést és gyógyulást.

— **Lopások.** Mult hónap egyik napján Hirschl Jakab helybeli terménykereskedőhöz illési cigányok jöttek és szegeket kinaltak veltélre; — midőn elmentek észrevette Hirschl, hogy folyosóján kiterítve volt borjubörökéből egy szép darab hiányzik; azonnal jelentést tett a rendőrségnek, a nyomozást meg is indította, másnap azonban jelentkezett egy illési cigányleány a rendőrségnek és elhozta a borjubört az adván elő, hogy édes anyja azt tévedésből (?) a szegekkel becsomagolta batujába. Így azután a kár megtért, a tettes azonban tévedése (?) dacára is törvény elé kerül. — F. évi januárius hó 2-án Erdély János rendőrbiztos Petőfi-utcai házának emeletéről a földszintre hurcolkodott le; másnap észrevette, hogy 500 korona értékű képviselő brillant-gyűrűje elveszett; kereste mindenfelé, de eredménytelenül. Felírt azonban neki, hogy ugyanezen házban szolgáló Jányi Julia gyermekeséléd hirtelen betegséget jelentve a házból elment haza Hodrusbányára: ezen leány szemmel tartatott Hodrusban is, de onnan egynehány nap múlva Budapestre ment, a honnan a főkapitányság napokban táviratozott rendőrségünknek, hogy Jányi Julia egy budapesti zálogházban egy értékes gyűrűt akart elzalogosítani, és később vallatása alatt beismerte, hogy ezen gyűrűt Selmeceen lopta Erdély rendőrbiztostól. Természetes, hogy le lett tartóztatva és most várja büntetését, a károsult pedig örül kára megtérülte felett.

A közönség köréből.

Köszönetnyilvánítás.

Fogadják mindazok, köztük az akadémiai ifjúság is, kik családifőnk Richter György nyug. m. k. bányatanácsos elhunyt gyászos alkalmából részvétükkel igyekeztek vigasztalást nyújtani melyen megismerodott sziveinknek, őszinte köszönetünket. Selmecebánya, 1900. január 31.

A gyászoló özvegy és család.

*

Köszönet nyilvánítás.

Hálás köszönetet mondok mindazoknak, akik felejtethetetlen kedves férjem Dologh János bányatanácsos elhalálása alkalmából részvétükkel fájdalmanat szívesek voltak enyhíteni.

Selmecebánya, 1900. januárius 30-án.

Özv. Dologh Jánosné.

HIVATALOS RÉSZ.

874. sz. rkp.

Hirdetés.

Selmecebánya Rovna külterületében folyó évi januárius hó 26-án egy vesztésségre gyanus kutya köborolt, mely 2 embert és több kutyát meg-mart. Ezért Rovna külterületre nevez 1888. VII. t. c. 68. §-a alapján elrendelem a 40 napi elzárlat-sít a figyelmeztetem az elbirtokolt, hogy az idő alatt kutyáikat állandóan megkötve tartják, vagy szájkosárral ellátva pórázon vezessék.

E tilalom megszegői 100 forint terjedhető békzbírsággal büntetendők.

Selmecebánya, 1900. január hó 27.

Krausz Kálmán, r.-főkapitány.

Selmecebánya közegészségügye az 1899. évben.

(Dr. Kapp Jakab t főorvos jelentése.)

Méltóságos Főispán Úr!

Tekintetes közigazgatási Bizottság.

Míg nemzetgazdászok és sociológusok azon fáradoznak, hogy a „sok gyermek“ vagy „kevés

gyermek“ jelszó számára a tudományos argumen-tációt megtalálják, míg az orvosok és statisztiku-sok a nagy gyermek halandóság tényét és okait kutatják, és még orvosi tanácsra támaszkodó gyárosok új és új gyermek tápanyagok segítségével legkivált a saját erejüket gyarapítják, addig a költő az egész kérdést, a faj fenntartásának a civilizáció által elterített kérdését, egész más uton a művészet által akarja megoldani.

Meg kell változtatni a művelt emberiség fogalmát az asszonyi szépségről, hogy csak a gyermeknek életet adó, gyermekét tápláló asszony a szép — ezt tartja Zola utolsó regényében a kérdés kulcsának és bár maga is elismeri, hogy ehhez valóságos forradalom kell, nem kételkedik e forradalom lehetőségében és sikerében, mintha ennek a forradalomnak is, mint minden nagy felfordulásnak, fölülről a társadalom magas rétegeiből kellene kiindulni és nem kerülhetne el az észlelők figyelmét az, hogy a most uralkodó muszka czárnő, ki maga szoptatja gyermekeit, az előkelő körökben már is revoltálja az asszonyi szépségről való fogalmakat. Pedig tulajdonképen nem is a jómódu anyáknál nehéz a gyermek mesterséges táplálása, hanem épp a szegényeb-keknél. A mesterséges táplálás sokkal nagyobb gondozást, pontosságot, tisztaságot igényel és épen erre nincs meg a szegényebb háztartást és csa-ládot nélkülöző anyánál a mód és innen a mes-terséges táplálásnál az ijesztő nagy betegedési és halálozási statisztika. Hisz szívesen táplálna a szegény anya még reformált művészi izlés nélkül is a maga a gyermekét, ha munkája, kenyeré keresete őt gyermeke mellől el nem szorítaná és ezért itt már nem a művészi hanem társadalmi forradalomra van szükség. Meg kell adni a lehetőseget arra, hogy minden anya maga táplálhassa gyermekét! Önkéntelenül eszembe ötlött ezen el-mélgedés, midőn törvényhatóságunk mult évi egészségügyét vázoltam. Mert tisztelt Bizottság, mi a jó és rossz egészségügynek színörnértéke? Az, hogy milyen viszonylagos helyzete volt a szüle-tésnek a halálozással szemben, valamint milyen rész aránya volt, a csecsemőkornak a halálozá-sában. Törvényhatóságunk területén mult évben élve született 578 egyén, meghalt beleértve a halva szülöttekét is 557 egyén, a 0—5 éves kora esik 245, oly szám, mely megdöbbentő. Az egyes anyakönyvi kerületeket számba véve esik:

Belváros: élve szül.	317	meghalt	364	0—5 korra	148
Bélabánya: „ „	72	„	61	0—5	28
Hodrusb.: „ „	103	„	90	0—5	20
Steffáló: „ „	84	„	50	0—5	48

Ezen kimutatásból kitűnik, hogy a belváros a legrosszabb viszonyokat Hodrusbánya pedig a legjobb viszonyokat, tűnteti fel. Ha ezen rossz mérlegnek okait kutatjuk, akkor azokat részben helyi viszonyainkban részben pedig általános viszonyokban kell keresnünk. A helyi viszonyok közt első sorban ki kell emelnem a rossz munkakörülményeket; azok kivétel nélkül nedvesek, bü-zősek, zsufoltak, oly mizéria ez, melynek javításán minden fáradság kárba vész, miután százados mulasztások alig reparálhatók ki; másodosorban hozzájárul a mérleg rossz viszonyához a mérték-telen pálinka ivás mindkét nemnél, továbbá a nőeknek és leányoknak gyári elfoglaltságában, mi által azok betegessé, de különösen a tuberculo-sis iránt fogékonyvá lesznek; keresendő továbbá a 0—5 éves kor nagy halálozási viszonyában, mert mint font emlitem az anyatej hiányában a rossz s tisztátlan táplálkozás folytán is a nedves laká-sokban való tartózkodás folytán legelőnyire gyomor-bélhurutban — aszályban — pusztulnak el. Egészségügyi állapotunk rossz mérlege a lefolyt évben még általános viszonyokban, melyek kiható erővel az egészségre úgyre az egész continensen bírtak, értem azok alatt ama rossz teherikus viszonyokat, melyek majdnem az egész éven át

ingadozó voltak s az által a hurutos és lobos bántalmaknak egész raját előidézték.

Járvány-ügy.

A fertőzőkórok elleni védekezés egyáltalában sok nehézségbe ütközvén, azoknak tova terjedését megakadályozni majdnem lehetetlenné vált, mert ha sikerült is azoknak elnyomása a belvárosban, nyomban rá tanját ütöttek valamelyik külterületre. Úgy az izolálói mint fertőtlenítés nem bizonyultak elegendő óvszernek, mert mindkét eljárás hiányos volta, a nép szegénységében, rossz lakás viszonyaiban talál a mi magyarázatot. Múlt évben uralkodott fertőző kórok közül a kanyaró járványszerűen fellépett, lefolyása azonban enyhé volt a mennyiben 375 megbetegedett közül 352 gyógyult s 23 meghalt. A vörheny 109 esettel és 3 halálozással szerepel. Egyéb fertőző kórok közül a hagymáz csak 4 esettel, a gyermekágyiláz 1 esettel szerepelnek. Himlő eset nem fordult elő. Minthogy azonban a járvány-kórház nemsokára felszerelve lesz, a fertőtlenítéshez is már 2 gép áll rendelkezésre, s ez által úgy az izoláció, mint a fertőtlenítés erősebben lesz keresztülvihető a ragály elnyomására hatékonyabb eszközeink vannak. Fertőző kórokhoz van számítva a trachoma, melynek jelenlegi állása Hodrusbányán a következő: összesen kezelve lett 10 trachomás és 10 trachomás gyanus egyén; gyógyult 6 trachomás és 7 trachomás gyanus maradt az év végével 4 trachomás és 3 trachoma gyanus egyén, kiknek kezelése és ellenőrzése iránt a megfelelő intézkedések megtétettek. A fertőző kórok jelenlegi állapota az, hogy december 20-ka óta egy eset nem jelentetett be. A fertőző kórokkal kapcsolatosan föl kell említenem a syphilit is; törvényhatóságunk területe, azt sajnosan be kell vallanom, oly annyira inficálva van, hogy annak terjedését hatósági intézkedésekkel megszüntetni egyáltalában nem lehet. Szembeötlők a bujakörnek szaporodása és növekedése törvényhatóságunk területén, mióta az ezüstgyár Hodrusbányán s a helybeli cipőgyár létesültek. Többnyire idegen fiatal férfi elem plántálta át ezen betegség csiréjét. Hogy mily módon lehetne ezen veszélyes bajnak, mely csakugyan az egész életre kihat, — gátat vetni arra az utolsó Brüsszeli Syphili dolyen congressus adja meg a módját, melyel curiosus képen fölleveníték.

Tény, hogy minden oly intézkedés, mely a syphilis ellen gyökeresen volna mondható, egyáltalán ol draszticus, hogy ki nem vihető. Ha 2 évre minden syphilis férfit és nőt izolálni és kurálni lehetne, ez bizonyára megszüntetné a syphilis terjedését. De lehetséges-e ez? — Ma napsg nem marad más mód a syphilis terjedése ellen, mint a házasság. Kövesse a modern állam azt, a mit már Szt. Pál mondott: A paráználkodás elkerülése végett pedig minden férfinak legyen a maga felesége, es minden asszonynak a maga férje és engedje meg a házassodást a katonáknak, mivel ezek a syphilisnek legnagyobb terjesztői. Különböző utopiák ezek mert ép úgy mint a nyomor, szint-ugy semmiféle betegség ki nem küszöbölhető hanem karöltve, állami, hatósági és társadalmi intézkedésekkel igyekezzünk a bajt enyhíteni. Ily értelemben véve a dolgot minálunk mndaz megtörténik, mi a baj további elharapódzását némileg gyengíti.

Kórház-ügy.

A nyomor enyhítésére felebaráti szeretetének szép példáját adta meg a város közönsége a midőn a városi kórháznak újabb fejlesztését elhatározta, sőt némely részeiben már is keresztül vitte. Nem is esalódott ebbeli várakozásában. A városi kórház betegforgalma tetemesen szaporodott, majdnem megkétszereződött, mert a mellett, hogy állandóan 17 agy volt ellátva, 174 beteg ápolatott és 2900 egyén ambuláns kezelte.

Különbön úgy a bánya, mint a városi kórház igényeknek magaslatos cöljüknak megfelelni.

Oltás-ügy.

Az oltás-ügy megfelelve a modern higieniai követelményeknek — lege artis, kizárólagosan állati nyirkkal lett foganatosítva, mely állati nyirkot a város közönsége szerzi be. Beoltatott sikeresen 629 egyén.

Lelelc-ügy s dajkaságba adott gyermekek.

A dajkaságba adott gyermekek, valamint hatóságilag nyilvántolt lelelcnek száma 24. Két rendbeli orvosi vizsgálatnál kitűnt azoknak hiányos ápolása, amennyiben táplálkozásuk, megfelelően az érték fizetett 4—5 frtyi. díjjal szemben fogyatékos volt. Az 1898. évi XXI. t. c.-hez kiadott 5000. sz. miniszteri rendeletre, mely a 7 éven alóli elhagyott gyermekek ápolásáról szól, törzskönyvek volnának szerkesztendők, melyeknek egyik példány a tisztí főorvosi hivatalnak kiadandó lenne, mert csak úgy fog lehetőségessé válni azoknak hathatósabb ellenőrzése. Ismételve kérem fönti rendelkeznek már pénzügyi szempontból is — érvényt szerezni.

Halott kémlés.

A halott kémlés az 1876. évi XIV. t. c. és a hozzája kiadott utasítás értelmében lett foganatosítva. A törvényhatóság területén összesen 6 halottkém működött, közülük 2 orvos és 2 nem orvos halottkém.

Szabálytalanság vagy vétke mulasztás egy esetben sem fordult elő.

Orvos, bába-ügy.

Vizonyítva a törvényhatóság népesedéséhez elegendő orvos áll rendelkezésre, valamint okleveles bába is. Összesen 9 orvos és 17 okleveles bába új gyakorlatot. A gyermekági láz — ezen súlyos baj — mely a kellő tisztaság által elhárítható, minálunk a lefolyt évben csak egy esettel szerepelt, jelölt annak, hogy a tisztaságra kitüntetett okl. bábák ezen a téren sokat lendítenek. A bábák részéről egy kihágási eset sem fordult elő. Az év folyamán eszközeiket megvizsgáltam, s velők a rájuk nézve kiadott kormányhatósági rendelkezetek megismerttettem.

Gyógyszer-ügy.

Ama mozgalommal szemben, mely a lefolyt évben a gyógyszarak adományozása tekintetében észlelhető volt, törvényhatóságunk teljesen közömbös maradhat, minthogy a gyógyszarak szaporítása — a jelenlegi népesedési viszonyokat tekintelve véve — egyelőre fölösleges.

A törvényhatóság területén létező gyógyszarak — úgy — mint 2 reáljugo 2 házi és 1 kézi gyógyszár teljesen elegendőnek bizonyult. Működésük kifogástalan volt. Panasz vagy elkobzás azoknak vizsgálatánál nem történt.

Közegészségügyi berendezések.

Városunkban a közegészségügyi berendezések mint a kövezés, a csatornázás, a vásár és piac-ügy, a köztisztaság, a hőzvágóhid az élelmezési viszonyok a város anyagi erejéhez mérten még türhetőek. Kifogásolni valót lehet ugyan találni. Házi csatorna rendszerünk teljesen rossz, elavult, a legtöbb lakásnak nedvessége onnan származik, hogy a csatorna falazatok nem vízít-hatlanok, hogy továbbá átmérőjük kicsiny s ezáltal szivárgás utján a nedvesség folytonosan fölfelé húzódik. Remélhető azonban, hogy néhány év alatt az általános nagy vízvezetékkel együtt csatorna hálózatunk is gyökeresen átformitva lesz. Mint újabb vívmány a közegészségügyi berendezéseknél a lefolyt évben kiemelhető, hogy a sertés-vágó-híd létesült, a sertések leszurása tehát többet a városban nem engedtetik; fölépült egy egész esinos járvány-kórház; Steffulón, Hodrusbányán új elemi iskolák. — Közegészségügyi szempontból kifogásolandó azonban, hogy az alsóutcai ároknak további beholtzása lefelé mai napig elmaradt.

Ebben körvonaloztam volna városunk egész-ségügyét a lefolyt évben, kiemeltem annak jó és árnyoldalait s nem maradt nekem hátra más, mint ezen helyről a Tekintetes Tanácsnak közönetet mondani ama jóindulatért, melyben a közegészség-ügyet, felismervén annak nagy nemzetgazdasági horderejét, eddig részesítette.

Selmeczbányán, 1900. évi január hó 9-én.

Dr. Kapp s. k.
tisztí főorvos.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a téli idő beálltával üzletembe a legfinomabb szesz italokat, kül- és bel-földi cognak, lipueröket,

valódi jamaica-rumot

szereztem be, melyeknek valódi kitünő voltukról kezeskedem.

Ez alkalommal bátor vagyok a m. t. közönség figyelmét új vállalatom iránt felhívni. Ugyanis ismervé a helybeli rossz vízviszonyokkal, egy a mai kor igényeinek megfelelő márvány és szén vizszűrő készülékkel ellátott

szikvizgyárat

rendeztem be, új „Reform“ sziphonokkal; főörök-vésem lesz, hogy annak kezelése a rend és tisztaság mintaképe legyen.

Megköszönve az eddig irántam tanusított bizalmat, maradtam

teljes tisztelttel

Rosenfeld József,

Kézi-zálog pénzkölcsön-intézet

megnyitás Zólyomban.

Zólyomban 1900. évi január hó 15-én nyílt meg e városban eddig nem létezett, hatóságilag engedélyezett s hatósági felügyelet alatt álló

kézi-zálog pénzkölcsön-intézet.

Ezen miniszteri engedély, illetve utasítással ellátott, törvény által megkivánt óvadékkal bíró pénzkölcsön-intézet kölcsönt ad törvény által megszabott jutányos kamatra: arany- ezüst- ékszerre, minden néven nevezendő ingóságokra a legkisebb összegtől a legnagyobb összegig.

(A kölcsöntigénylőknek teljes titoktartás biztosítottatik.)

Ezen kézi-zálog pénzkölcsön-intézet

Zólyomban Főter, bejárat Wallik-téle ház kapu alatt balra és Köhn Márton órás és ékszerész üzletében van.